

Poznámka redakce k následujícím dvěma článkům:

Na jednání redakční rady k číslu 1/2008 se sešly dva články na stejné téma. Tím je nová situace sídel rozdělených státní hranicí po úplném otevření hranic daném vstupem České republiky a dalších států do schengenského prostoru. Nové podmínky se mohou do budoucna projevit například společným plánováním rozvoje těchto sídel nebo třeba vést až k optimalizaci vazeb a změně hierarchizace osídlení celého přeshraničního regionu. Jeden článek, ten kratší (autor J. Bedrna), lze označit za obecnou úvahu a filozofické zamýšlení. Druhý (autor M. Körner) jde již do hloubky tématu a odborně jej rozebírá. Dá se říci, že se články navzájem doplňují. I proto se je nakonec redakce a redakční rada rozhodly uveřejnit oba.

NOVÉ ŠANCE NA HRANICI - MALÉ ZAMYŠLENÍ PO VSTUPU DO SCHENGENU

Jaroslav Bedrna

Fascinují mě již léta případy rozdělených sídel podél naší státní hranice. Jak k takovým zvláštním aktům došlo, z jakých popudů a rozhodnutí, kdo a proč vytýčil čáru napříč jejich zástavbou a infrastrukturou a řekl, co bylo, bylo – tenhle kus je teďko náš, vy si žijte na opačné straně...?

Zajeli jsme na začátku loňského prosince podívat se přes Boží dar do nedalekého Oberwiesenthalu (tehdy ještě na pas), a já civěl – hned naproti onomu malému kompaktnímu saskému městečku, jen přes kousek loučky a ještě menší potok, stála cedule Ústecký kraj, a za ní, na protějším svahu, množství domů a domků, tentokrát již naší obce Loučná. Znal jsem takto oddělené nedaleké Potůčky od Johann Georgenstadtu, jako České Velenice od rakouského Gmündu, koukal jsem stejně užasle na rozdělený Český Těšín od polského Cieszyna, a divil se, jak nevyužitý je komorní prostor mezi Železnou Rudou a Bayerisch Eisenstein. Sedl jsem pak doma k podrobnější automapě a napočítal takových případů okolo naší hranice skoro dvacet. Z těch stejně markantních nejvíce při česko-německé hranici, například oddělení Dolní Poustevny od Sebnitz, Jiřikova od Ebersbach a Neugersdorf, Varnsdorfu a Rumburka od Seifhennersdorf a Großschönau, Plesné od Bad Brambach, Vejprtu od Bärenstein.

Co se s těmi dosud dělenými místy stane, dumal jsem, jestli se dá nyní hraniční čára mezi nimi, jež je dlouho dělila jako bariéra, přejít s rukama

v kapsách, přejet po mostku na kole, či v řadě případů jen přebrodit? A co se stane s dosud lichými pozemky mezi nimi, s navzájem odlehlými mezerami v zástavbách, s oddělenou technickou a veřejnou vybaveností, s dopravní obsluhou – vyvolá nynější volný pohyb osob, zboží a peněz také tlak na jejich efektivní spojení a využití? No ovšem, říkal jsem si, právě takové případy by mohly být teď výjimečnou výzvou pro všechny dotčené samosprávy, pro podnikatele a investory, a neméně i pro nás, urbanisty. Právě takto léta oddělená místa nelze nyní přece opomíjet – nemůže být prozřavé, ponechávat jejich další osud pouze na náhodách. Dovedu si představit ty zvláštní plánovací akce obsazené odbornými týmy z každé strany. Pěkné vize!

Přesto mi přitom lehce zatrnulo. Byly by takové pomoci přijímány s oboustranným pochopením? Neotvíraly by se při nich léta cihající Pandoriny skříňky se zcela jinými nedořešenými problémy, o nichž my nevíme nic – bylo by to skutečně to první ono, co je nutno u takových, dnes již téměř po tři generace rozdělených, obcí řešit? Radovali by se z toho všichni tamti na

obou stranách oné čáry, jež je kdysi tolik striktně rozdělila? Nebude chtít narovnání všeho minulého přece jenom delší dobu pro zklidnění?

Všimli jsme si tam však tehdy (Schengen NeSchengen), že naši stranu v oné Loučné již zdobí směrem k Oberwiesenthalu rozsáhlé a zřejmě delší čas se užívající vietnamské tržiště, jako i stojan s naježenými směrovkami k nejrůznějším místním restauracím, hotýlkům a penzionům, využívajících zájmu o protilehlé saské sjezdovky a lázeňské vybavení. Obchod a služby tam tedy již dávno kvetou, a bezcelní provoz zřetelně též. Jedni chodí bez rozpaků tam, druzí stejně na opačnou stranu. K jistým dohodám tam tedy již dříve došlo, a jistě nejen tam.

A tak jen ruka celníka, natažená pro průkazky nade vším tím nahoře, až v mlhách na hraničním přechodu nad Božím darem, nás tehdy ujistila o tom, že jakási hranice tu skutečně de iure ještě je, ač de facto již jen symbolicky. I tady tudíž nyní, jako v dalších takových případech, život může být již díky všemu silnější, než před tím mohl bývat – a také již viditelně je, neboť jakýsi malý, jinak tolik dramaticky

sledovaný Schengen, si tu mezi sebou zřejmě zavedli již dávno. Tady, a jistě i ve všech těch dalších případech, které jsem našel pak v mapě.

Pokud by však přesto o nás, odborníky, v těch případech stáli, byly by to pěkné práce. Po tolika letech fyzické-

ho oddělení navíc nesporně i příznivé a užitečné. Kdo s tím začne, který odvažlivec? Objeví se takto směřované požadavky kupříkladu v ZÚR příslušných krajů, nebo se najde vůle k využití speciálních fondů EU, jež jsou k tomu vyčleněny? Právě na poslední celostátní konferenci územního pláno-

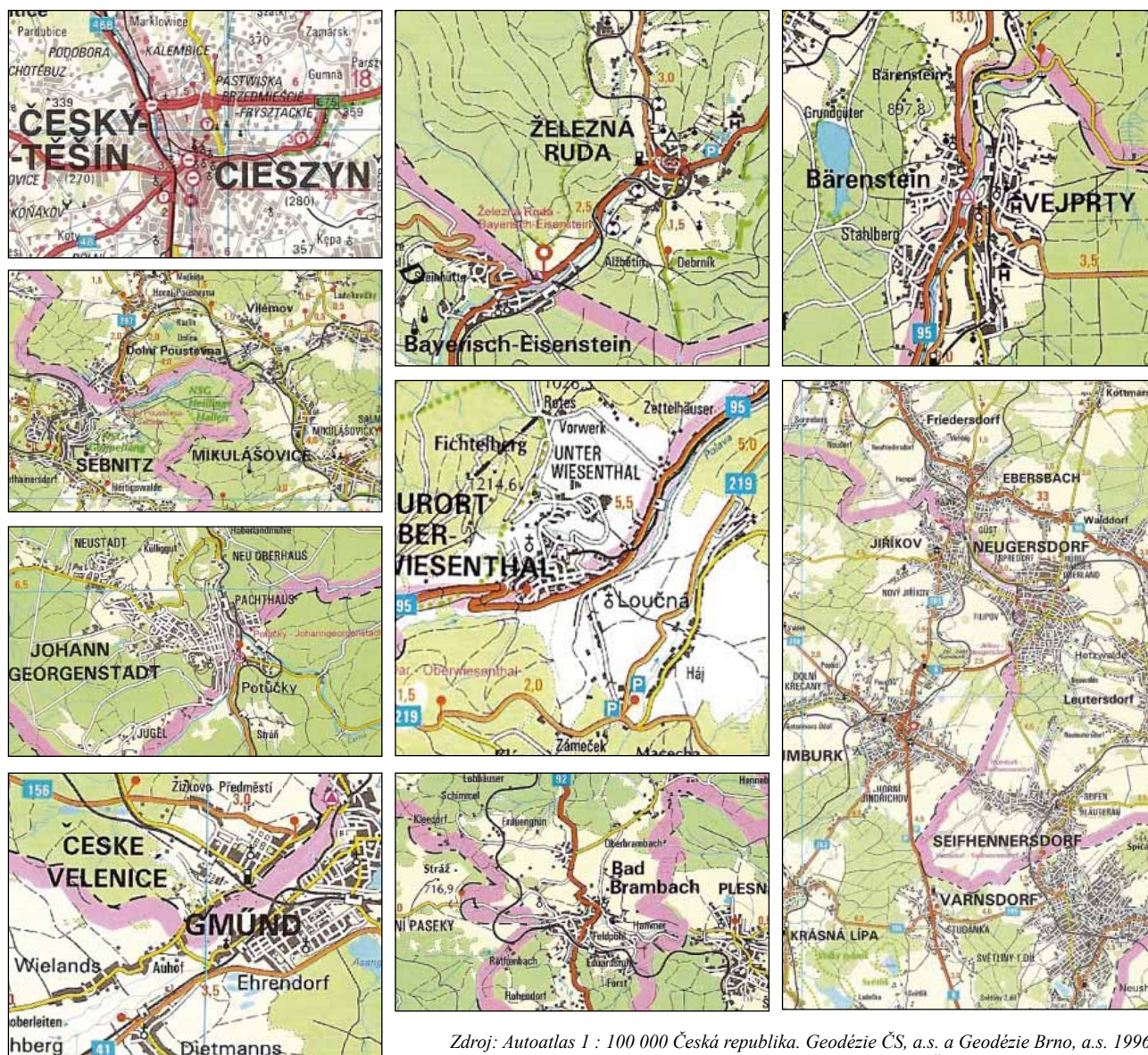
vání v Ústí nad Orlicí byly k možnostem čerpání takových dotací podány od MMR dost podrobné přehledy. Kdoví, jak to bude, třeba přijdou překvapení. Tamti „oni“ o tom totiž také jistě přemýšlejí.

Ing. arch. Jaroslav Bedrna

ENGLISH ABSTRACT

New Chances on the Frontier – a Reflection after the Schengen Entry, by Jaroslav Bedrna

The entry of the Czech Republic and other countries into the Schengen system is another step towards a more profound integration of Europe. Such situation offers completely new opportunities and challenges to the towns and villages that used to be split by borders. The author briefly reflects upon the possibilities of the planning of a joint development of such settlements.



Zdroj: Autoatlas 1 : 100 000 Česká republika. Geodézie ČS, a.s. a Geodézie Brno, a.s. 1996.
Autoatlas 1 : 200 000 Česká republika. Marco Polo.